

KÚRIA

Bfv.III.1.278/2014/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év március hó 12. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A zaklatás vétsége és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Marcali Városi Bíróság 4.B.254/2010/20. számú, illetőleg a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.970/2011/4. számú határozatait hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az előterjesztő, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Marcali Városi Bíróság a 2011. november 16-án kelt 4.B.254/2010/20. számú - a terhelt távollétében meghozott - ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki zaklatás vétségében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 176/A. § (2) bekezdés a) pont], és ezért őt 1 évi börtönbüntetésre és 2 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

A terhelt védőjének fellebbezése alapján eljárva a Kaposvári Törvényszék a 2012. március 12-én kihirdetett és ugyanaznap jogerős 1.Bf.970/2011/4. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

Ennek indokai szerint az eljáró bíróságok törvényes vád hiányában jártak el. A terhére rótt zaklatás vétsége ugyanis a Be. 183. § (1) bekezdése értelmében csak magánindítványra büntethető, ami jelen ügyben nem állt rendelkezésre.

A sértett - B. A. - S. A. és ismeretlen társa ellen tett feljelentést, azonban a nyomozást később S. A.-val szemben bűncselekmény hiányában megszüntették.

A Be. 173. § (3) bekezdése értelmében a magánindítványt attól a naptól számított harminc napon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett.

Ennek megfelelően nyilatkoztatta utóbb a nyomozó hatóság a sértettet és „három tanúját”, akik azonban egyöntetűen azt jelentették ki, hogy nem kívánnak magánindítványt előterjeszteni, és nem kérik az elkövetők megbüntetését.

Ezért már az ügyészségnek is meg kellett volna szüntetnie az eljárást, azonban ennek ellenére vádat emelt, ami így - a magánindítvány hiányában - nem törvényes.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1498/2014/1. számú átiratában a terhelt felülvizsgálati indítványát nem tartotta alaposnak. Álláspontja szerint a vád törvényességének kritériumait elsődlegesen a Be. 2. § (2) bekezdése határozza meg. Eszerint törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. Ez egyúttal a Be. 217. § (3) bekezdés a) és b) pontjában foglalt kellékek meglétét is feltételezi. A további, az említett törvényhely c)-j) pontjaiban meghatározott kellékeket azonban a bíróság utóbb is pótolhatja eljárásában, így a d) pontban megjelölt magánindítványt is beszerezheti utólag.

Ezt követően kifejtette: jelen ügyben azonban még csak kellékhány sem állt fenn. A magánindítvány ugyanis nem formához kötött jognyilatkozat, magánindítványnak tekintendő a jogosult minden olyan nyilatkozata, mely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.

A sértett pedig még a cselekmény napján feljelentést tett a rendőrkapitányságon. A feljelentést S. A. és ismeretlen társa ellen tette meg azon cselekményük miatt, mert nem sokkal korábban megjelentek a lakásán és fiát keresték, miközben őt megfenyegették. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy az ismeretlen személy a terhelt személyében azonosítható.

Ezt követően a sértett valóban tett olyan nyilatkozatot, miszerint a magánindítványát visszavonja, erre azonban a törvény nem ad lehetőséget.

Így tehát megállapítható, hogy a sértett már a cselekmény napján joghatályos magánindítványt terjesztett elő a terhelttel szemben.

Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség a támadott határozatok hatályában való fenntartására tett indítványt.

A legfőbb ügyész átiratára a terhelt írásbeli észrevételeket terjesztett elő. Ebben megismételte: az ügyben a sértett valóban tett feljelentést S. A. és ismeretlen társa ellen, az ismeretlen személyt pedig a nyomozás során valóban vele azonosították. Álláspontja szerint azonban a már idézett Be. 173. § (3) bekezdése alapján a magánindítvány tételének 30 napos törvényi határideje éppen ettől kezdve nyílt csak meg a sértett számára, hiszen ekkor szerzett tudomást a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről. Ezt követően azonban - noha a nyomozó hatóság szabályszerűen fel is hívta a nyilatkozattételre - már nem kívánt magánindítvánnyal élni.

Ezt később a bíróság sem pótolta, mert a tanúk a tárgyaláson is úgy nyilatkoztak, hogy nem kívánnak magánindítvánnyal élni.

A terhelt kitért rá: a S. A. ellen tett feljelentés azért sem joghatályos magánindítvány az ő vonatkozásában, mert bár a korábbi Btk. 31. § (5) bekezdése szerint bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos, azonban S. A.-val szemben már a nyomozást - bűncselekmény hiányában - jogerősen megszüntették. Így tehát mivel S. A. nem volt elkövető, az ellene előterjesztett magánindítvány e rendelkezés alapján sem joghatályos vele szemben sem.

A Kúria a terhelt felülvizsgálati indítványát a Be. 424. § (1) bekezdés I. fordulata szerint tanácsulésen bírálta el, azonban azt nem találta alaposnak.

Ugyanakkor a Legfőbb Ügyészség átiratának indokolását sem mindenben osztotta.

Elsőként azt kell rögzíteni: a jogerős ítélet felülvizsgálati

indítvánnyal támadható, mert bár a terhelt a távollétében meghozott határozatokkal szemben - tartózkodási helyének ismertté válását követően - perújítási indítványt terjesztett elő, azonban azt érdemben a Kaposvári Járásbíróság a 2013. november 19-én jogerős 6.B.4/2013/17. számú végzésével elutasította.

A felülvizsgálat okát illetően a Kúria előrebocsátja: a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A törvényes vád hiánya a Be. 373. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott eljárási szabálysértés, ekként így a felülvizsgálatra törvényes alapot nyújt.

Ugyanakkor a korábbi Btk. 176/A. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt zaklatás vétsége - a korábbi Btk. 31. § (1) bekezdésére és 183. § (1) bekezdésére tekintettel - csak magánindítványra büntethető, de nem magánvádas bűncselekmény, így miatta az ügyész emel, és képviseli a vádat.

A vád törvényessége tehát nem a feljelentés, hanem az ügyészi vádirat tekintetében vizsgálendő, annak kritériumait pedig elsődlegesen valóban a Be. 2. § (2) bekezdése határozza meg. Ezt érintő ténybeli kifogást azonban a terhelti indítvány ténylegesen nem tartalmaz.

Ugyancsak nem hozható összefüggésbe a magánindítvány hiánya vagy léte a Be. 217. § (3) bekezdés a)-j) pontjában felsorolt vádirati kellékekkel sem. A hivatkozott rendelkezés d) pontja csupán azt írja elő, hogy ha az eljárás megindítását a törvény egyéb feltételhez - például magánindítványhoz - köti, annak meglétét a vádiratban fel kell tüntetni. Ez jelen esetben törvényesen megtörtént, a vádirat első oldalának utolsó két sora a törvényi előírást maradéktalanul kimeríti.

A vádirat ezen kelléke azonban csak deklarálja, nem pedig keletkezteti a magánindítványt. A feltüntetés hiánya önmagában nem eredményezné a vád tárgyalásra alkalmatlanságát, ugyanakkor a magánindítvány meglétének esetlegesen iratellenes deklarálása sem pótolná annak tényleges hiányát.

Éppen ezért az esetlegesen hiányzó magánindítvány pótlása nem ezzel összefüggésben, és korántsem korlátlanul lehetséges a bírósági eljárásban, hanem csak a Be. 173. § (2)-(3) bekezdésében meghatározott keretek között (jellemzően akkor, ha utóbb derül ki, hogy a cselekmény csak magánindítványra büntetendő).

Jelen esetben azonban ezek egyikéről sincs szó. A magánindítvány hiánya a korábbi Btk. 22. § h) pontjában meghatározott büntethetőséget kizáró ok, a törvényben előírt kötelező eljárásjogi következménye pedig a Be. 373. § (1) bekezdés I. pont b) alpont első fordulata szerint az ítélet hatályon kívül helyezése, és az eljárás megszüntetése.

Ugyanakkor, mivel ez a szabálysértés is szerepel a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt felsorolásban, ezért önállóan - minden egyéb feltétel nélkül - ugyancsak törvényes alapot ad a felülvizsgálatra.

Ennek során a Kúria megállapította: a tényállásból fakadóan az eljárás tárgyát képező cselekmény egyetlen sértettje B. A., így a magánindítvány előterjesztésére is kizárólagosan jogosult volt. Így más személyek nyilatkozata az ügyben irreleváns, B. A. sértett pedig 2010. április 28. napján a terhelttel szemben joghatályos magánindítványt terjesztett elő.

A magánindítvány formához nem kötött jognyilatkozat. A Be. 173. § (1) bekezdés második mondata értelmében magánindítványnak tekintendő a jogosult minden olyan nyilatkozata, mely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.

A rendőrségen tett feljelentés mind jogi, mind köznyelvi értelemben olyan cselekvés, ami - egy múltban történt cselekmény miatt - az elkövetővel szemben büntetőeljárás megindítását, így végső soron az adott cselekmény miatti megbüntetését célozza. A sértett e célból jelent meg az eset után közvetlenül a rendőrségen, feljelentését ezért tette meg; az a konkrét tartalma alapján is egyértelműen erre irányul; a büntetőjogi felelősségre vonás kívánatának szó szerinti kinyilvánítása nem feltétele a magánindítvány joghatályának.

Ezért a sértett feljelentése a Be. 173. § (1) bekezdés első mondatában foglalt követelménynek mindenben megfelel.

Tévesen értelmezte a terhelt a Be. 173. § (3) bekezdését, melynek első mondata ugyan valóban azt mondja ki, miszerint a magánindítványt attól a naptól számított harminc napon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy ezt megelőzően, az elkövető személyének ismertté válása előtt nem lehet magánindítványt tenni, és az ismeretlen tettes ellen tett feljelentés ne lenne joghatályos magánindítvány is (BH 1982.1.).

Ebből pedig az is következik, hogy az ismeretlen tettes ellen tett magánindítványt követően - az elkövető személyének ismertté válása után - nem kell és nem is lehet ismét felhívni a jogosultat

avégett, hogy az immáron ismert elkövetővel szemben fenntartja-e magánindítványát. A jogosult esetleges nemleges nyilatkozata ugyanis ténylegesen a magánindítványnak a korábbi Btk. 31. § (6) bekezdésében tilalmazott visszavonását jelentené.

Ennek megfelelően jelen ügyben B. A. sértettnek a cselekmény napján tett feljelentése joghatályos magánindítvány, a későbbi - egyébként nem a nyomozó hatóság felhívására, hanem saját kezdeményezésére tett - nyilatkozatai, miszerint nem kíván magánindítvánnyal élni, viszont hatálytalanok.

A konkrét esetben a magánindítvány tételére nyitva álló idő téves értelmezése a fentiekén túl az is eredményezné, hogy mivel a sértett egy ismert és egy ismeretlen elkövető ellen tett feljelentést, a magánindítvány megtételére nyitva álló idő esetükben kettéválna; e határidő az ismert személyazonosságú elkövetővel szemben azonnal, míg az ismeretlennel szemben csak személyének ismertté válását követően kezdődött volna el. Ez azonban objektíve magában hordozná a két terhelt tekintetében eltérő sértetti nyilatkozatok megtételének lehetőségét; ami pedig a korábbi Btk. 31. § (5) bekezdésében írt kógens szabályt sértené.

Az tehát, hogy a sértett az elkövető személyének ismertté válása előtt terjesztette elő magánindítványát, ugyancsak nem eredményezi annak hatálytalanságát.

Kétségtelen, hogy - az iratokból kitűnően - a sértett a feljelentését S. A. ellenében, viszont S. A. és a feljelentésben ugyancsak kifejezetten megjelölt ismeretlen személy magatartása, a feljelentésben konkrétan (pontosan körülírva) sérelmezettek szerint pedig kizárólag az ismeretlen személy magatartása miatt tette. Következésképpen a sértett - feljelentése szerint - valójában az ismeretlen személy magatartását sérelmezve tett feljelentést.

A Btk. 31. § (5) bekezdése a magánindítvány joghatályát kiterjeszti valamennyi elkövetőre.

Másrészt a törvény arra nézve valóban nem tartalmaz külön rendelkezést, ha a jogosult tévesen jelöli meg a feljelentett személyét, és így nem a valódi elkövetővel szemben terjeszti elő magánindítványát. Azonban az ismeretlen tettes ellen előterjesztett magánindítvány joghatályossága kapcsán kifejtettekéből következik, hogy az elkövető téves megjelölése esetén a magánindítvány a valódi tettel szemben hatályos.

A büntető törvényben meghatározott, hozzátartozó sérelmére elkövetett, csak magánindítványra üldözendő bűncselekményeket leszámítva ugyanis közömbös, hogy a jogosult kivel (egy vagy több, ismert vagy ismeretlen, vélt vagy valós elkövetővel) szemben

terjeszt elő - egy adott bűncselekmény miatt - magánindítványt. Amennyiben kinyilvánítja, hogy a konkrét cselekmény miatt az elkövetők bármelyikének a megbüntetését kéri, az valamennyi tényleges elkövetővel szemben joghatályos magánindítvány. A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő kezdetének az elkövető személyének ismertté válásához való igazítása csupán azt a célt szolgálja, hogy - tekintettel a magánindítvány visszavonhatatlanságára is - ne kényszerüljön a jogosult az elkövető személyének ismerete nélkül dönteni a magánindítványról; azonban - ha kívánja - azt is megteheti.

A magánindítvány határidőhöz kötése a jogosult igényérvényesítésének szab időbeli határt, viszont utóbbinak a személyre konkretizáltság - a hozzátartozó sérelmére elkövetés említett esetét kivéve - nem érvényességi feltétele, az a törvényes vádnak a feltétele. Jelen esetben viszont a vádemelés személyre konkretizáltsága vitathatatlan.

Ezért nincs jelentősége annak, hogy S. A.-val szemben a nyomozás megszüntetésére került sor. Valójában annak elrendelésére sem kerülhetett volna sor vele szemben, hiszen a feljelentés sem tartalmaz a terhére bármilyen bűncselekmény törvényi tényállásába ütköző magatartás leírását. Ugyanakkor a konkrét cselekmény miatt tett feljelentés az abban leírt valódi elkövetővel (azaz a terhelttel) szemben - a kifejtettek szerint - joghatályos magánindítvány.

Nem valósult tehát meg a Be. 373. § (1) bekezdés I. pont b) alpont első fordulatában írt eljárási szabálysértés sem, ehhez képest pedig a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati ok sem alapos.

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2015. március 12.

*Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Belegi József s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*tisztviselő
MV*